

Anna Palm

Enhetschef myndighetsenheten/förvaltningsjurist

Riktlinjer för skolskjuts

Förslag till beslut

Barn- och skolnämnden beslutar

- att godkänna de utredningar som tagits fram med anledning av nämndens beslut om återremiss 2021-06-15 § 114, samt
- att anta nya "Riktlinjer för skolskjuts i Lunds kommun – för verksamhet där barn- och skolnämnden har verksamhetsansvaret".

Sammanfattning

Barn- och skolförvaltningen har konstaterat ett behov av att se över nu gällande regelverk för skolskjuts, "Normer för elevers rätt till skolskjuts och busskort", som senast uppdaterades 2013.

Barn- och skolförvaltningen presenterade under våren 2021 ett förslag på nya riktlinjer för skolskjuts inom barn- och skolnämndens verksamhetsområde. Barn- och skolnämnden beslutade den 15 juni 2021, § 114, att återremittera förslaget som tagits fram för vidare utredning av bland annat kompisåkning samt möjligheten att införa fria kollektivtrafikresor, alternativt skolskjuts, för elever som valt annan skola.

Barn- och skolförvaltningen har genomfört utredningar enligt nämndens beslut. Utredningarna samt ett uppdaterat förslag till riktlinjer presenteras för barn- och skolnämnden som ett informationsärendet vid sammanträdet den 1 februari 2022 inför planerat beslut på sammanträdet den 1 mars 2022.

Underlag för beslutet

- Barn- och skolnämndens tjänsteskrivelse 2022-02-10 Riktlinjer för skolskjuts
- Riktlinjer för skolskjuts i Lunds kommun, 2022-02-10
- Utredning – Kompisåkning
- Utredning – möjligheten att införa fria kollektivtrafikresor alternativt skolskjuts

2022-02-10

Diarienummer

BSN 2021/4155

- Utredning – Möjligheten för icke skolskjutsberättigade elever att åka med på befintlig skolbuss i mån av plats.

Ärendet

Bakgrund

Barn- och skolnämnden har verksamhetsansvaret för förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem, annan pedagogisk verksamhet och grundsärskola. Av nämndens reglemente framgår vidare att nämnden inom sitt verksamhetsansvar även ansvarar för skolskjuts och planeringen av denna.

Det finns i nuläget ett av kommunfullmäktige antaget dokument i kommunen, "Normer för elevers rätt till skolskjuts och busskort", från 2001, som senast uppdaterades år 2013. Lagstiftning, förutsättningar och organisationsstruktur har förändrats sedan dess och det finns därför behov av att förtydliga och uppdatera ett regelverk för skolskjuts inom flera områden kopplat till barn- och skolnämndens verksamhetsansvar. Ett tydligt regelverk krävs bland annat för att kunna fattat rättssäkra beslut, att få tillgång till ett bättre underlag för beställning av skolskjuts från leverantörer men också för att kunna ställa krav på leverantörer att leva upp till vissa angivna krav, till exempel när det gäller barnens vänte- och restid.

Barn- och skolförvaltningen har därför tagit fram "Riktlinjer för skolskjuts i Lunds kommun – för verksamhet där barn- och skolnämnden har ansvaret" som är en beskrivning av hur omständigheterna som ger rätt till skolskjuts regleras, och hur skolskjuts anordnas inom den verksamhet som barn- och skolnämnden ansvarar för.

Förslag till riktlinjer för skolskjuts presenterades som information för nämnden på nämndsammanträdet i maj 2021 med målsättningen att beslut skulle fattas på barn- och skolnämndens sammanträde den 15 juni 2021. På detta nämndsammanträde beslutade nämnden att återremittera ärendet till förvaltningen med följande motivering:

- att uppdra åt förvaltningen att komplettera underlaget med en barnkonsekvensanalys i enlighet med strategin för att stärka barnets rättigheter i Lunds kommun,
- att utreda om det är möjligt att införa fria kollektivtrafikresor, alternativt skolskjuts, för elever i kommunala eller fristående skolor, som har långt från sin skola men inte kan få skolskjuts då de inte valt närmsta kommunala skola eller tvingats byta skola exempelvis på grund av mobbing. Uppdraget skall gälla resor inom Lunds kommun. –
- att ge förvaltningen i uppdrag att utreda frågan om kompisåkning samt att nu gällande bestämmelse om kompisåkning i "Normer för

2022-02-10

Diarienummer

BSN 2021/4155

elevers rätt till skolskjuts och busskort" gäller till dess utredningen är klar under förutsättning att kompisåknningen inte medför ökade kostnader för kommunen, samt

- att samverka med utbildningsnämnden i framtagandet av riktlinjer för skolskjuts

Utredningar har genomförts med anledning av återremissen, vilka presenterades för nämnden den 1 februari 2022 tillsammans med de nya riktlinjerna. De nya riktlinjerna ersätter då de av fullmäktige beslutade "Normer för elevers rätt till skolskjuts och busskort" beslutade av KF 2001, rev 2010-04-25, 2013-01-31, avseende skolskjutsverksamheten inom barn- och skolnämndens verksamhetsansvar. För den verksamhet som utbildningsnämnden har ansvar för kvarstår tidigare normer fram tills att utbildningsnämnden beslutar om annat.

Program för styrning, som antogs av kommunfullmäktige i Lunds kommun den 30 januari 2020, reglerar vilken instans som beslutar om vilket dokument. I enlighet med programmet ska nämndspecifika riktlinjer antas av respektive nämnd. Barn- och skolnämnden har enligt gällande reglemente för nämnden verksamhetsansvaret för förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem, annan pedagogisk verksamhet och grundsärskola. Vidare framgår att barn- och skolnämnden ansvarar för skolskjuts inom sitt verksamhetsansvar och planering av denna.

Kontakt har tidigare tagits med tjänstemän på kommunkontoret med anledning av skrivningen i gällande reglemente och antagna program för styrning. Besked har då lämnats att nämnden numera ansvarar för att ta fram riktlinjer utifrån nämndens verksamhetsansvar, vilket barn- och skolnämnden också gjort sedan tidigare när det gäller förskoleverksamhet, fritidshemsverksamhet samt jourverksamheten.

Som bilagor till denna tjänsteskrivelse finn de tre genomförda utredningarna. I dessa framgår bland annat relevant lagstiftning, omvärldsbevakning och konsekvenser samt slutsatser. Detta kommer därför inte beröras i denna tjänsteskrivelse.

Föredragning

Den här tjänsteskrivelsen beskriver de viktigaste förändringarna som är gjorda i de nya "Riktlinjer för skolskjuts i Lunds kommun – för verksamhet där barn- och skolnämnden har ansvaret".

Nämndens ansvarsområde och mandat

På Sveriges kommuner och regioners hemsida finns följande information om nämnders ansvar. En nämnd eller styrelse har sitt uppdrag från fullmäktige som är det högsta beslutande organet i en

2022-02-10

Diarienummer

BSN 2021/4155

kommun. Nämndernas ansvar regleras i nämndernas reglementen som beslutas av fullmäktige. Det handlar om att genomföra det uppdrag som fullmäktige definierat till givna förutsättningar. Med uppdraget följer ett ansvar för nämnden och ledamöterna i nämnden. Nämnden ska genomföra det uppdrag fullmäktige definierat för nämnden eller genom särskilda beslut riktat till nämnden och enligt 6 kap. 6 § kommunallagen se till att verksamhet bedrivs enligt mål, beslut och föreskrifter från fullmäktige samt enligt lagar och förordningar. Vidare ska nämnden fatta beslut inom ramen för sitt uppdrag och besluta i de ärenden fullmäktige delegerat till nämnden. Varje ledamot har också ett enskilt ansvar att delta i arbetet, följa mål, beslut och föreskrifter och inte agera utanför uppdragets förutsättningar och ramar.

I reglementet för barn- och skolnämnden är det tydligt att nämnden har ansvar för skolskjuts. Bestämmelserna som reglerar skolskjuts finns bland annat i skollagen. Av skollagen framgår att skolskjuts utgörs av transport från en plats i anslutning till elevens hem och till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka. Skolskjuts omfattar därför till exempel inte transport till och från fritidshem eller korttidstillsyn varken under terminstid eller under lov. Vid korttidsvistelse som är varaktig kan detta jämföras med elevens hem och då föreligger rätt till skolskjuts. De nya riktlinjerna utgår från nämndens ansvar och mandat i enlighet med reglementet som beslutats av fullmäktige och gällande lagstiftning.

I vissa situationer kan elever som inte uppfyller kriterierna för att ha rätt till skolskjuts i stället ha rätt till färdtjänst förutsatt att förutsättningarna enligt den lagstiftningen är uppfyllda. Sådana ansökningar och beslut faller under tekniska nämndens ansvar i enlighet med gällande reglementen. Tekniska förvaltningen har uppgett att de redan hanterar denna typ av ansökningar i den mån de inkommer och att det finns elever som åker denna typ av transport. Denna fördelning utifrån ansvar har med nämndernas reglementen och gällande lagstiftning att göra och är inget som kan beslutas om eller hanteras inom ramen för riktlinjer för skolskjuts och inte med riktlinjer för skolskjuts. Förtydligande kring vad som gäller har gjorts på lund.se.

Det innebär att om barn- och skolnämnden ser behov av beslut som gäller verksamhet som annan nämnd ansvarar för, behöver ett ärende initieras i fullmäktige.

Framarbetade riktlinjer

Innehållet i de framarbetade riktlinjerna täcker nu alla de områden som rekommenderas för ett skolskjutsreglemente enligt Sveriges kommuner och regioners (SKR) Skolskjutshandbok, och är baserat

2022-02-10

Diarienummer

BSN 2021/4155

på de lagar och förordningar som finns kopplade till uppdraget att anordna skolskjuts. Riktlinjerna speglar den samordnade processen som nu är framtagen för ansökan och beslutsfattande om skolskjuts, och innehåller även tydligare information om ansvar, olika förhållanden och behovet av en läsårsvis ansökan för att kunna fullgöra kommunens ansvar i förhållande till leverantörer som till exempel ruttplanerar.

Följande är exempel på de förändringar som har gjorts:

- Formuleringar som skiljer förskoleklass och grundskolan åt har tagits bort där det inte är relevant utifrån ny lagstiftning i samband med att förskoleklassen blev obligatorisk.
- Tidigare innehåll som gällde gymnasieelever och gymnasiesärskoleelever omfattas inte av de nya riktlinjerna då det inte är verksamhetsområden inom barn- och skolnämndens uppdrag. Tidigare normer beslutade av fullmäktige gäller fortsatt för dessa verksamheter.
- Beskrivning av ansökningsförfarandet har justerats gällande både var och hur ansökan ska göras, samt att det nu krävs en formell ansökan för att kunna beviljas skolskjuts även beträffande färdvägens längd, till skillnad från nu gällande normer.

Det finns flera skäl till att ett formellt ansökningsförfarande införs varje läsår även vid ansökningar som grundar sig i färdvägens längd. Sådana skäl är bland annat att förutsättningarna för elevens rätt till skolskjuts kan ha förändrats, att det underlättar arbetet med att säkerställa vem som är på skolskjutsen vid en eventuell olycka utifrån ett säkerhets- och försäkringsperspektiv samt det ger ett bättre underlag för leverantörernas planering av skolskjutsens utförande, vilket påverkar både ekonomiska och miljömässiga aspekter. Det ger därutöver bättre förutsättningar för att barnens rätt till skolskjuts bedöms på likvärdiga grunder. Det ligger också i linje med den allmänna principen att en kommun normalt beviljar olika typer av insatser efter ansökan/behov från medborgarna.

E-tjänsten för ansökan om skolskjuts är uppbyggd på det sätt att inhämtning från Skatteverket sker automatiskt både avseende vårdnadshavarens och elevens uppgifter. Ansökan på blankett är möjlig för de med skyddade personuppgifter eller som inte har tillgång till bank-id.

- I avsnittet som gäller bedömning av färdvägens längd har det uppdaterats och förtydligats hur avståndet mäts på ett objektivt sätt.
- Utförandet av skolskjuts samt beskrivning av till exempel hur borttappat reskort ersätts har lagts till.

2022-02-10

Diarienummer

BSN 2021/4155

- Förtydligande gällande tillsynsansvar har lagts till.
- Tydliggörande kring restid och väntetid har gjorts.

När det gäller avstånd kopplat till årskurs och färdvägens längd har inga förändringar skett utifrån tidigare beslutade normer.

Kompisåkning

Kompisåkning är inte skolskjuts i enlighet med skollagen. Enligt nuvarande normer är kompisåkning tillåten, men endast i mån av plats och när vårdnadshavarna till den icke skolskjutsberättigade eleven fyllt i blanketten *Intyg gällande kompisåkning i skolskjuts* som ska lämnas vid varje tillfälle till chauffören på skolskjutsen. Av intygsblanketten framgår indirekt att det handlar om möjlighet att åka med i mån av plats på de turer som handlar om skolbuss.

Frågan om kompisåkning är belyst i separat utredning. Om nämnden fattar beslut enligt förslaget, avser förvaltningen ta fram en rutin med närmare anvisningar som ska börja gälla tidigast från läsårsstart 22/23

Möjligheten att införa fria kollektivtrafikresor alternativt skolskjuts

Frågan är belyst i separat utredning och slutsatsen innebär att detta är en fråga som inte faller under barn- och skolnämndens mandat och ansvar att besluta om.

Möjlighet för icke skolskjutsberättigad elev att åka med på befintlig skolbuss i mån av plats.

Förvaltningen har utöver de utredningar som nämnden begärt, på eget initiativ genomfört en tilläggsutredning som belyser frågan om möjligheten för icke skolskjutsberättigade elever att åka med på en befintlig skolbuss i mån av plats, se separat utredning. Inte heller detta utgör skolskjuts i skollagens mening och faller utanför kommunens skyldighet. Slutsatsen innebär att inte tillåta denna möjlighet i Lunds kommun.

Beredning

Ärendet har beretts av tjänstepersoner på barn- och skolförvaltningen.

Samverkan med utbildningsförvaltningen

Tjänsteperson på barn- och skolförvaltningen har haft en nära dialog med tjänsteperson på utbildningsförvaltningen om det pågående arbetet med nya riktlinjer för skolskjuts kopplat till den verksamhet som barn- och skolnämnden ansvarar för samt den information som lämnats från tjänstepersoner på kommunkontoret; att det faller inom respektive nämnds ansvar kopplat till verksamhetsansvaret att

2022-02-10

Diarienummer

BSN 2021/4155

besluta om riktlinjer i enlighet med program för styrning och att de förespråkar att utbildningsnämnden beslutar om ett liknande dokument för sin verksamhet. Dialogen har inneburit resonemang om att utbildningsförvaltningen avser att se över behovet av nya riktlinjer för sin verksamhet och att i de delar riktlinjerna på kan ha samma innehåll ska så ske. I avvaktan på att utbildningsnämnden beslutar annat gäller de av fullmäktige beslutade normerna för den skolskjutsverksamhet som utbildningsnämnden ansvarar för, d.v.s. skolskjuts för elever i gymnasiesärskolan. Barn- och skolförvaltningen har delgett utbildningsförvaltningen det framtagna förslaget till nya riktlinjer för skolskjuts.

Barnets bästa

Lagstiftning- begreppet skolskjuts

Enligt 9 kap. 15 b § första stycket, 10 kap. 32 § första stycket respektive 11 kap. 31 § första stycket skollagen (2010:800) har elever i förskoleklass grundskola och grundsärskola med offentlig huvudman rätt till kostnadsfri skolskjuts **från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka**, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Strategi för barnets bästa

I Lunds kommun finns en antagen strategi för barnets bästa. Av denna framgår bland annat att konsekvenserna för barn tydligt ska framgå vid alla kommunala beslut och beslut som ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen.

Påverkar beslutet barn?

Ja. Beslutet påverkar en grupp barn i åldersspannet årskurs F-9 och som åker skolskjuts till och från förskoleklassen, grundskolan eller grundsärskolan.

Har barnen fått komma till tals?

Hänsyn är taget till barnens bästa i skollagen och det anges på ett tydligt sätt i skollagen vilka skyldigheter en kommun har när det gäller att ombesörja skolskjuts till och från skolan. Det har därför bedömts att barnens synpunkter inte behöver inhämtas när det gäller de nya riktlinjerna generellt. Därutöver har barnen särskilt fått komma till tals genom en enkät i den delen som ärendet rör kompisåkning, se bilaga utredning - kompisåkning.

Bedömning

2022-02-10

Diarienummer

BSN 2021/4155

Barnkonventionen är i huvudsak redan inkorporerad i svensk lagstiftning. Detta innebär att skollagen är förenlig med barnkonventionen. I Sverige råder skolplikt. Skolskjutslagstiftningen är en rättighetslagstiftning som tar sikte på att de barn som bor långt från skolan, eller av andra skäl kan hindras från att delta i skolgång, ska kunna tillgodogöra sig sin rätt till utbildning på samma villkor som andra barn. Kommunen har därför en skyldighet enligt skollagen att ombesörja skolskjuts under vissa givna förutsättningar som utgår från barnets bästa. En individuell bedömning görs i varje enskilt fall utifrån åberopade omständigheter i ansökan, vilket säkerställer att en rättssäker bedömning görs i alla ärenden. Vid framtagande av nya riktlinjer för skolskjuts har utgångspunkten varit barnets bästa, till exempel när det gäller att sätta ramar för restid och väntetid.

Ekonomiska konsekvenser

De nya riktlinjerna i sig medför inga ekonomiska konsekvenser.

När det gäller utredning – kompisåkning, utredning – möjlighet för icke skolskjutsberättigade elever att åka med på befintlig skolbuss i mån av plats samt utredning – fria kollektivtrafikresor finns ekonomiska konsekvenser beskrivna i dessa.

Jytte Lindborg
Skoldirektör

Linda Abrahamsson
Kvalitets- och myndighetschef

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:
Barn- och skolförvaltningen

För kännedom:
Utbildningsnämnden
Servicenämnden
Kommunfullmäktige